

POSTANOWIENIE

Dnia 16 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z powództwa A.P.
przeciwko U. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością
Spółce Jawnej w Ł.
o ustalenie istnienia stosunku pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 16 stycznia 2024 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu
Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi
z dnia 26 lipca 2022 r., sygn. akt VIII Pa 17/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.**

(I.T.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 grudnia 2021 r., X P 871/20, Sąd Rejonowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi rozpoznał sprawę z powództwa A.P. przeciwko U. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością Spółce Jawnej w Ł. i ustalił, że między

powódką a pozwaną w okresie od 3 kwietnia 2018 r. do 30 czerwca 2020 r. istniał stosunek pracy w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem: 3.269,27 zł w okresie od kwietnia do grudnia 2018 r., 3.550,90 zł w okresie od stycznia do września 2019 r., 3.478,30 zł w okresie od października do grudnia 2019 r., 3.251,09 zł za styczeń 2020 r., 4.173,07 zł za luty 2020 r., 3.038,58 zł za okres od marca do maja 2020 r., 2.571,19 zł za czerwiec 2020 r. (pkt 1.); oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt 2.); zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 3.); obciążył i nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi kwotę 2.021 zł tytułem opłaty od pozwu oraz kwotę 809,50 zł tytułem zwrotu wydatków sądowych (pkt 4.); wyrokowi w punkcie pierwszym nadał rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 3.038,58 zł (pkt 5.).

Wyrokiem z dnia 26 lipca 2022 r., VIII Pa 17/22, Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi oddalił apelację pozwanej od powyższego wyroku oraz zasądził na rzecz powódki kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

W skardze kasacyjnej pozwana zarzuciła naruszenie: 1) art. 233 § 1 w związku z art. 391 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c.; 2) art. 233 § 1 k.p.c.; 3) art. 381 k.p.c.

Skarżąca wywiodła, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, polegające na potrzebie wyjaśnienia dopuszczalności przyjmowania za własne przez sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji, w sytuacji zgłoszenia w apelacji zarzutu sprzeczności ustaleń faktycznych, oraz czy w związku z tym wynikający z art. 378 § 1 k.p.c. nakaz rozważenia zarzutów apelacji nie skutkuje obowiązkiem przeprowadzenia przez sąd drugiej instancji własnej oceny materiału dowodowego w zakresie zgłoszonego zarzutu, która powinna znaleźć odzwierciedlenie w uzasadnieniu wyroku. Pozwana podniosła, że istnieje konieczność rozpatrzenia naruszenia przepisów postępowania, w szczególności art. 233 § 1 w związku z art. 391 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., polegającego na przejęciu przez Sąd Apelacyjny za własne ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego bez merytorycznej analizy tej kwestii w sytuacji, gdy zarzuty apelacji obejmowały swym zakresem sprzeczność ustaleń Sądu pierwszej instancji ze zgromadzonym

materiałem dowodowym, co w konsekwencji prowadziło do nierozpoznania zarzutów apelacyjnych.

W ocenie skarżącej rozpoznanie sprawy jest również niezbędne w celu wykładni cech charakteru umowy cywilnoprawnej i umowy o pracę oraz ustalenia, czy warunki w jakich usługi świadczyła powódka przy braku nadzoru ze strony pozwanego, podporządkowania pozwanemu, swobodnego dysponowania czasem przez powódkę, było stosunkiem pracy? W ocenie pozwanej, przedstawione naruszenia prowadzą do przekonania, że Sąd obu instancji nie rozważyły tej kwestii w sposób szczegółowy i prawidłowy, stąd niniejszą skargę kasacyjną należy również uznać za oczywiście uzasadnioną.

Mając na uwadze powyższe, skarżąca wniosła o: (-) uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu Okręgowego w Łodzi w całości, jak również poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Łodzi i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w innym składzie; (-) przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania; (-) zasądzenie na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa według norm przepisanych oraz o rozpoznanie sprawy na rozprawie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania jako niespełniającej wymogów wynikających z art. 398⁹ § 1 oraz art. 398⁴ § 2 k.p.c., ewentualnie - na wypadek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna pozwanej nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do

rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Skarga kasacyjna wniesiona w rozpoznawanej sprawie zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w tych przepisach.

W świetle utrwalonego już orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz z powołaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz przedstawieniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymagania konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy.

Zagadnienie prawne powinno:

1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października

2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że ma ono znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Jest to uzasadnione publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Ograniczenie się przez skarżącego do zadania pytania nie jest więc wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zostało ono przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451).

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) - jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - wymaga przedstawienia tego, w czym wyraża się jej "oczywista zasadność" oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania - z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja

2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, w myśl którego dla stwierdzenia, że w sprawie wystąpiła przesłanka oczywistej zasadności skargi, skarżący powinien był powołać konkretne, naruszone przez sąd przepisy, a także powinien przytoczyć odpowiednie argumenty wyjaśniające, dlaczego te przepisy zostały jego zdaniem w tak ewidentny sposób naruszone (postanowienie Sądu Najwyższego z 29 maja 2018 r., I CSK 42/18, LEX nr 2508120). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącej o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów.

Należy dostrzec, że skarżąca w istocie nie sformułowała zagadnienia prawnego, mimo powoływania się na jego istnienie w sprawie, ograniczając swoje wywody do twierdzenia o naruszeniu wskazanych przepisów proceduralnych, przez przyjęcie przez Sąd Okręgowy za własne ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji. W związku z tym należy podkreślić, że skarga kasacyjna służy kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. W rozpoznawanej sprawie zarzuty podniesione w ramach uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowią jedynie polemikę z wykładnią przepisów prawa dokonaną przez Sąd oraz z ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów dokonaną przez Sąd Okręgowy, co nie może odnieść skutku w postępowaniu kasacyjnym ze względu na treść art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.

W dalszej kolejności należy zauważyć, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala na ustalenie, jaki przepis bądź przepisy zostały zdaniem skarżącej naruszone w stopniu kwalifikowanym, przemawiającym za oczywistą zasadnością skargi. W części skargi poświęconej uzasadnieniu tego wniosku nie został przytoczony ani nawet wskazany żaden przepis prawa. Taka konstrukcja wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wyklucza ocenę, że skarga jest oczywiście uzasadniona.

Konieczne jest także podkreślenie, że zarówno podstawy skargi kasacyjnej jak i wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania opierają się wyłącznie na zarzutach naruszenia przepisów proceduralnych.

W związku z tym należy zwrócić uwagę na stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 lipca 2014 r., I PK 316/13 (LEX nr 1511811), z którego wynika, że w sytuacji, gdy skarga kasacyjna nie zarzuca obrazy jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego stanowiącego podstawę wyrokowania sądu odwoławczego, to nie jest możliwa ocena, czy naruszenie przepisów prawa procesowego powołanych przez nią w podstawie kasacyjnej mogło - rzeczywiście - mieć istotny wpływ na wynik sprawy, czego wymaga art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Nie chodzi przy tym o czysto teoretyczną możliwość takiego wpływu, lecz o wykazanie, że w ustalonych okolicznościach faktycznych danej sprawy ten wpływ był (mógł być) realny, a można to stwierdzić dopiero wówczas, gdy w skardze zostanie podniesiony - adekwatny w konkretnych okolicznościach faktycznych - zarzut obrazy prawa materialnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r., I PK 208/13, LEX nr 1646059). Innymi słowy, możliwość uznania przez Sąd Najwyższy orzeczenia sądu drugiej instancji za merytorycznie błędne uzależnione jest od oceny materialnoprawnych zarzutów, a skoro ich nie powołano w skardze kasacyjnej, to nie sposób przyjąć - nawet, jeśli w rzeczywistości do naruszenia powołanych przepisów doszło - że mogło to mieć wpływ na wynik sprawy, czyli rozstrzygnięcie sądu drugiej instancji.

W rozpoznawanej sprawie oznacza to, że skarżąca przy pomocy zarzutów naruszenia przepisów postępowania powinna zmierzać do wykazania, że wadliwość procedowania przez Sąd drugiej instancji była na tyle istotna, że doprowadziła do błędnego zastosowania przepisu (przepisów) prawa materialnego

będącego podstawą rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym orzeczeniu. Wynik sprawy bowiem, to jej rozstrzygnięcie, które jest oparte na przepisach prawa materialnego zastosowanych w ramach subsumcji ustalonego w sprawie stanu faktycznego pod właściwy przepis. Inaczej rzecz ujmując, zarzuty naruszenia przepisów postępowania nie mogą być celem samym w sobie, lecz muszą służyć wykazaniu błędnego zastosowania przepisu prawa materialnego, który stanowi rzeczywistą podstawę prawną rozstrzygnięcia. Dlatego powołanie przez skarżącą zarówno w podstawie zaskarżenia, jak i we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wyłącznie zarzutów procesowych uniemożliwia Sądowi Najwyższemu dokonanie oceny kasacyjnej w zakresie tego, czy w postępowaniu odwoławczym rzeczywiście wystąpiły uchybienia o tak znacznym ciężarze gatunkowym, że doprowadziły do wydania nieprawidłowego orzeczenia. Jest tak dlatego, że Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod rozważenie jedynie nieważność postępowania. Oznacza to, że zakres kognicji Sądu Najwyższego wyznacza strona skarżąca, która z mocy art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. powinna przytoczyć podstawy kasacyjne, zaś granice tych podstaw wyznaczają zarzuty naruszenia konkretnie powołanych przepisów prawa. Sąd Najwyższy jest bowiem władny dokonywać oceny tylko tych zarzutów, które zostały sformułowane przez skarżącego i nie może uwzględniać naruszenia innych przepisów, a zwłaszcza nie może zastąpić skarżącego w wyborze przepisów, które mogły być naruszone przy wydawaniu zaskarżonego orzeczenia.

Skoro skarżąca nie zarzuciła w skardze kasacyjnej obrazy jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego stanowiącego podstawę wyrokowania Sądu odwoławczego, to w konsekwencji nie jest możliwa ocena, czy sugerowane przez nią naruszenie przepisów prawa procesowego wskazanych zarówno w podstawie zaskarżenia, jak i we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania mogło mieć - rzeczywiście - istotny wpływ na wynik sprawy.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach orzeczono na mocy art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c.

(I.T.)

[a]